

РОЗДІЛ III. АДМІНІСТРАТИВНЕ ТА ФІНАНСОВЕ ПРАВО

УДК 347.78 (045)

СПЕЦИФІКА СУДОВИХ РІШЕНЬ У СПРАВАХ ПРО ЗАХИСТ АВТОРСЬКОГО ПРАВА В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Сопілко І.М., д.ю.н., професор

*Національний авіаційний університет, просп. Космонавта Комарова 1, м. Київ, Україна
sopilko_i@ukr.net*

Досліджено питання судового захисту авторського права на твори, розміщені в мережі Інтернет. Проаналізовано перелік дій, які є порушенням авторського права, та процесуальний порядок захисту авторського права на твори, розміщені в Інтернеті.

Ключові слова: авторське право, об'єкти авторського права, судовий захист, Інтернет, докази.

СПЕЦИФИКА СУДЕБНЫХ РЕШЕНИЙ ПО ДЕЛАМ О ЗАЩИТЕ АВТОРСКИХ ПРАВ В СЕТИ ИНТЕРНЕТ

Сопилко И.Н.

*Национальный авиационный университет, просп. Космонавта Комарова 1, г. Киев, Украина
sopilko_i@ukr.net*

Исследован вопрос судебной защиты авторского права на произведения, размещенные в сети Интернет. Проанализирован перечень действий, которые являются нарушением авторского права, и процессуальный порядок защиты авторского права на произведения, размещенные в Интернете.

Ключевые слова: авторское право, объекты авторского права, судебная защита, Интернет, доказательства.

SPECIFICS OF JUDGMENTS IN CASES OF COPYRIGHT PROTECTION IN THE INTERNET

Sopilko I.M.

*National aviation university, avenue Kosmonavta Komarova, 1, Kiev, Ukraine
sopilko_i@ukr.net*

The author examines the issue of judicial copyright protection in the works posted on the Internet. Analyses the scope of action that violate copyright and procedural order of copyright protection to works posted on the Internet.

The use of technical means of protection provides person a significant leverage for self-protection of copyrights, but in no way eliminates his ability to protect his copyrights by traditional formal-legal means. Measures of state and legal impact on offenders always play a significant role in the mechanism of protection of subjective rights regardless of the sphere of social and legal life in which the offense is committed. Judicial protection is the most widely used forms of jurisdiction to protect rights.

The author concluded that copyright infringement on the Internet – is a relatively new type of crime, so there are a number of both material and procedural plaintiffs in the preparation of the statement of claim. Among them are the following: 1) searching of the offender and thus determine the defendant; 2) fixing the infringement and preparing the evidence and the problem of the evidential base fixing and preparing. In the article the author undertake detailed analysis of aforementioned issues and procedural issues.

The author concluded that in order to improve copyright protection to works published on the Internet the mechanism of legal expertise should be improved, and peculiarities of evidence procedures cases for copyright protection must be reflected in the CPC and CCP.

Key words: copyright, copyright work, legal protection, Internet, evidence.

В умовах розвитку інформаційного суспільства в Україні особливо гостро стоїть проблема ефективності захисту об'єктів інтелектуальної власності (зокрема, авторського права), які певною мірою пов'язані із цифровими технологіями. Літературні, аудіовізуальні, музичні, фотографічні твори, комп'ютерні програми й інші об'єкти авторського права, відтворені в цифровій формі, усе частіше стають об'єктами правопорушень. Україна щороку займає лідируючі місця серед усіх країн світу за обсягами комп'ютерного піратства, обходу технічних засобів захисту тощо. Така ситуація пояснюється тим, що після розміщення твору в мережі Інтернет доступ до відповідного об'єкта авторського права відкривається одночасно для великої кількості його користувачів. Із цього моменту фактично неможливо попередити подальше використання іншими людьми зазначеного об'єкта.

Дискусійним питанням для сучасної юриспруденції є питання визначення суб'єкта відповідальності за контрафакцію в глобальній мережі Інтернет. Окрім особи, яка безпосередньо розміщує твір в Інтернеті, часто розглядається можливість притягнення до відповідальності осіб, які надають порушнику послуги хостингу його веб-сайту чи веб-порталу, а також провайдерів, які забезпечують доступ до мережі Інтернет. Це відбувається через складнощі з ідентифікацією правопорушника, який протиправно завантажив твори до мережі Інтернет. Варто зазначити, що порушення авторського права в мережі Інтернет – це відносно новий вид правопорушень, тому існує низка питань як матеріального, так і процесуального характеру, що постають перед позивачами під час підготовки позовної заяви. Серед них можна виділити такі: 1) пошук порушника та, відповідно, визначення відповідача; 2) фіксація факту порушення й підготовка доказової бази. Розглянемо детальніше зазначені проблеми.

Питання захисту авторського права в мережі Інтернет досліджували І.Л. Борисенко, С.Ю. Бурлаков, Є.А. Вагонова, І.І. Ващинець, М.В. Гура, О.В. Ієвіня, В.В. Колос, Б.В. Кристальний, С.П. Кудрявцева, В.Б. Наумов, О.А. Орлова, О.М. Пастухов, С.В. Резніченко, Р.Б. Шишка та інші. З точки зору нових потреб інформаційного суспільства та співвідношення таких потреб із правами на об'єкти інтелектуальної власності розглядав це питання автор «Декларації незалежності кіберпростору» Дж.П. Баллоу. Крім того, торкаючись загальних питань захисту суб'єктивних прав, зокрема авторських прав, ми опиралися на загальнотеоретичні наукові праці М.І. Брагінського, В.В. Вітрянського, В.Ф. Яковлева, а також інших вітчизняних і зарубіжних науковців. Проте наявність цих напрацювань не вичерпала можливостей для подальших досліджень.

Мета статті полягає в аналізі сучасного стану судового захисту об'єктів авторського права в мережі Інтернет, пошуку нових і вдосконаленні існуючих шляхів подолання критичної ситуації щодо правопорушень у цій сфері.

Аналізуючи нормативно-правове підґрунтя для судового захисту авторських прав у мережі Інтернет, насамперед необхідно відмітити правові положення, які дають підстави для захисту:

- відповідно до ч.2 ст.27 Загальної декларації прав людини кожна людина має право на захист її моральних і матеріальних інтересів, що є результатом наукових, літературних чи художніх праць, автором яких вона є [1];
- відповідно до ч.1 ст.16 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) кожна особа має право звернутися до суду за захистом свого особистого немайнового або майнового права й інтересу [2].

Сучасні технології, які дозволяються будь-якому користувачу створювати й розповсюджувати інформацію в цифровому форматі, радикально змінили також характер інформаційних відносин, перетворили споживача інформаційного продукту в його творця й розповсюджувача. Це у свою чергу суперечить доктрині авторського права. Нові інформаційні можливості реалізації індивідом своєї інформаційної та творчої свободи призводять до загострення правових проблем, які виникають унаслідок відставання нормативного регулювання авторського права [3, с. 13].

З'ясовуючи підстави для судового захисту в контексті авторського права, знову звертаємося до положень Закону України «Про авторське право і суміжні права», у якому в ст.50 визначено перелік дій, які є порушенням авторського права, що дає підставу звернутися до суду за захистом:

- вчинення будь-якою особою дій, які порушують майнові й особисті немайнові права суб'єктів авторського права, визначені чинним законодавством;
- піратство, тобто опублікування, відтворення, ввезення на митну територію України, вивезення з митної території України й розповсюдження контрафактних примірників творів (у тому числі комп'ютерних програм і баз даних), фонограм, відеограм і програм організацій мовлення;
- плагіат, тобто оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору;
- ввезення на митну територію України без дозволу осіб, які мають авторське право, примірників творів (у тому числі комп'ютерних програм і баз даних), фонограм, відеограм і програм організацій мовлення;
- вчинення дій, що створюють загрозу порушення авторського права;
- будь-які дії для свідомого обходу технічних засобів захисту, зокрема виготовлення, розповсюдження, ввезення з метою розповсюдження й застосування таких технічних засобів захисту;

- підроблення, зміна чи вилучення інформації (зокрема, в електронній формі) про управління правами без дозволу суб'єктів авторського права чи особи, яка здійснює таке управління;
- розповсюдження, ввезення на митну територію України з метою розповсюдження, публічне сповіщення об'єктів авторського права, з яких без дозволу суб'єктів авторського права вилучена чи змінена інформація про управління правами (зокрема, в електронній формі) [4].

«Піратство» поширилося також у копіюванні творів образотворчого мистецтва. Копіювання творів образотворчого мистецтва набуло за останні роки широких масштабів. Якщо копіювання здійснюється самим автором твору або з його дозволу на підставі договору, протиправних дій немає, оскільки ці твори тиражуються й розповсюджуються саме з комерційною метою. Копіювання може бути невдалим, що спотворює оригінальний твір. У таких випадках постає питання про порушення особистого немайнового права автора, який має право вимагати збереження цілісності твору та протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору або іншому посяганню на твір, що може зашкодити честі й репутації автора [5, с. 14].

Закон України «Про авторське та суміжні права» передбачає такі види позовів, із яким може звернутися суб'єкт авторського права:

- 1) про поновлення порушених прав та (або) припинення дій, що порушують авторське право особи чи створюють загрозу такого порушення;
- 2) про відшкодування збитків (матеріальної шкоди), включаючи упущену вигоду, або стягнення доходу, отриманого порушником унаслідок порушення ним авторського права, або виплату цим порушником компенсацій;
- 3) про відшкодування моральної (немайнової) шкоди [4].

Відповідно до п. 11 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав» від 05.06.2010 р. № 5 належним відповідачем у справі про захист авторського права та (або) суміжних прав є особа, яка своїми діями порушила особисті немайнові чи майнові права суб'єктів авторського права та (або) суміжних прав [6].

На підставі аналізу Закону України «Про телекомунікації» від 18.11.2003 р. до «потенційних» відповідачів із цієї категорії справ варто віднести таких: оператори, провайдери, власники веб-сайту (реєстранти доменного імені), споживачі Інтернет-послуг.

Проте правильне визначення відповідача в досліджуваній категорії справ тісно пов'язано з правильною кваліфікацією дій із розміщення об'єкта авторського права в мережі Інтернет.

Аналіз судових рішень у справах про захист авторського права в мережі Інтернет свідчить про те, що в справах беруть участь переважно декілька відповідачів, які незалежно один від одного порушили авторське право, однак фактично їх часто набагато більше. Під час звернення до суду позивач зобов'язаний підтвердити свій статус «суб'єкта авторського права». Проте необхідно враховувати, що авторське право на твір виникає внаслідок факту створення твору. Тому для виникнення та здійснення авторського права не вимагається реєстрація права на твір чи будь-яке інше спеціальне його оформлення, а також виконання будь-яких інших формальностей. Державна служба інтелектуальної власності України може в порядку, передбаченому Постановою Кабінету Міністрів України «Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір» від 27.12.2001 р. № 1756 [7], здійснювати реєстрацію авторського права на твір. Така реєстрація виконується на підставі заяви суб'єкта авторського права та не має правовстановлюючого характеру.

Більше того, Державна служба інтелектуальної власності не наділена повноваженням перевіряти авторство заявника й факт реєстрації авторського права на цей же твір іншою особою. Разом із тим реєстрація авторського права має суттєву перевагу: позивач звільняється від обов'язку доведення свого авторства на твір. З огляду на приписи ст. 33 Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПК України) щодо обов'язку доказування й подання доказів господарському суду у вирішенні питання про те, яка сторона повинна доводити обставини, що мають значення для справи про захист авторського права чи суміжних прав, треба враховувати, що позивач повинен довести належність йому авторського права та/або суміжних прав чи права на їх захист, а також факт використання об'єктів цих прав відповідачем, а в разі заявлення вимог про відшкодування шкоди – розмір шкоди та причинно-наслідковий зв'язок між завданою шкодою й діями відповідача. У випадках коли права автора засвідчено свідоцтвом, виданим в установленому порядку уповноваженим органом, власник майнових прав інтелектуальної власності на твір, які було передано на зазначений у свідоцтві твір, звільняється від

доведення належності йому відповідних прав; у таких випадках обов'язок доведення належності цих прав іншій особі, ніж та, що зазначена у свідоцтві, покладається на відповідача (п. 26 Постанови Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності» від 17.10.2012 р. № 12).

Треба також враховувати, що автор твору може звернутися до суду з позовом про відшкодування збитків чи виплату компенсації тільки у випадку, якщо майнові права не було передано іншій особі. Відповідно до п. 10 Постанови Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності» від 17.10.2012 р. № 12 особисті немайнові права автора не можуть бути передані (відчужені) іншим особам, вони охороняються безстроково. У зв'язку з наведеним судам варто урахувати, що автор твору є належним позивачем за позовом про заборону дій щодо використання твору, які порушують його особисті немайнові права, незалежно від того, що майнові права передано (відчужено) (ст. 31 Закону України «Про авторське і суміжні права») чи передано право на використання твору іншій особі (ст. 32 Закону «Про авторське і суміжні права»), якщо ця особа не здійснює захист цього права. Разом із тим право на відшкодування збитків (майнової шкоди) або стягнення доходу, отриманого порушником унаслідок порушення ним авторського права, або виплату компенсації залишається за особою, якій у зазначених випадках передані (відчужені) майнові права чи передані виняткові права на використання твору. Автор має право вимагати відшкодування моральної шкоди [6].

Наступна проблема, з якою стикаються суб'єкти авторського права під час звернення до суду, – проблема фіксації й підготовки доказової бази. Як зазначалося вище, під час вирішення відповідних спорів суд повинен установити, чи перебуває веб-сайт і розміщена на нього інформація в розпорядження осіб, якій пред'явлено позовні вимоги, а також те, чим підтверджується факт порушення нею авторського права.

Відповідно до ч.1 ст.57 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України) доказами є будь-які фактичні дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин, що обґрунтовують вимоги й заперечення сторін, та інші обставини, які мають значення для вирішення справи. Ці дані встановлюються на підставі пояснень сторін, третіх осіб, їхніх представників, допитаних як свідків, показань свідків, письмових доказів, речових доказів, зокрема звуко- і відеозаписів, висновків експертів.

Схожим є регулювання цього питання й у господарському процесі. Так, відповідно до ст.32 ГПК України доказами в справі є будь-які фактичні дані, на підставі яких господарський суд у визначеному законом порядку встановлює наявність чи відсутність обставин, на яких ґрунтуються вимоги й заперечення сторін, а також інші обставини, які мають значення для правильного вирішення господарського спору. Ці дані встановлюються такими засобами: письмовими й речовими доказами, висновками судових експертів; поясненнями представників сторін та інших осіб, які беруть участь у судовому процесі.

Стосовно показань свідків, що як доказ використовуються в цивільному процесі, то малоімовірно, що їх можна розглядати як доказ порушення авторського права в мережі Інтернет. Тому основною доказовою базою залишаються письмові докази, речові докази й висновки експертів. Як показала практика розгляду справ про порушення авторського права в мережі Інтернет, інформація, отримана з мережі Інтернет, не відповідає класичним уявленням про письмові й речові докази, перед позивачами виникає питання щодо того, як «надати» такій інформації форми письмового або речового доказу.

Один із критеріїв, яким повинні відповідати докази, що надаються суду, є їх достовірність. Достовірність, або вірогідність, доказів – це теоретичний термін, який має свідчити про відповідність інформації, отриманої з доказів, дійсності. Впевнитися у вірогідності доказу означає з'ясувати, чи правду говорить свідок, чи відповідають дійсності відомості, викладені в документі, які мають значення для справи, чи відповідає копія документа його оригіналу, якщо для розгляду справи має значення саме цей документ. Для цього важливо вивчити властивості джерела, з якого отримано доказ, обставини, у яких він формувався, а також обставини, які могли вплинути на його вірогідність і повноту [8, с. 332]. Зазначені характеристики достовірності доказу є дуже актуальними для «перетворення» інформації, отриманої в мережі Інтернет, у доказ.

У ст.59 ЦПК України закріплено правило допустимості доказів: суд не бере до уваги докази, одержані з порушенням порядку, встановленого законом. З огляду на зазначене одразу постає питання: чи визначено чинним законодавством процедуру отримання доказів із мережі Інтернет? На жаль, ні. Певні підходи до вирішення цієї проблеми було вироблено судовою практикою [8, с. 333].

Як доказ порушення авторського права в мережі Інтернет досить часто на практиці використовуються роздруківки веб-сторінки, яка містить інформацію, що порушує права автора. При цьому посилаються на п. 9 Інструктивних вказівок Державного арбітражу СРСР «Про використання як доказів документів, підготовлених за допомогою електронно-обчислювальної техніки» від 29.06.79 р. № И-1-4, які не втратили чинності: дані, що містяться на технічному носії (перфострічці, перфокарті, магнітній стрічці, магнітному диску тощо), можуть бути використані як докази в справі тільки у випадках, коли вони перетворені у форму, придатну для звичайного сприйняття та збереження в справі [9]. Дійсно, це найбільш простий спосіб отримання доказу. Разом із тим не завжди така роздруківка розглядається як доказ судом.

Як зазначає О.В. Горбань, згідно зі ст.36 ГПК України для того, щоб документ міг бути використаним як доказ у справі, він повинен бути поданий до суду в оригіналі або в належним чином засвідченій копії. Оригінал доказу (інтернет-сторінка у вигляді комп'ютерних файлів) зберігається на веб-сервері, тобто подання його до суду пов'язане з поданням безпосередньо самого серверу, що навряд чи є технічно можливим. Разом із тим чинне законодавство України не виключає можливості подання до суду замість оригіналів копій документів за умови, що такі копії є належним чином засвідченими. У розумінні українського законодавства належним чином засвідченою копією документа є копія, засвідчена нотаріально або у встановлених законом випадках посадовими особами, яким це право надане. На думку О.В. Горбань, копією письмового доказу є зображення інтернет-сторінки на екрані монітору кінцевого користувача. Очевидно, що для належного засвідчення зображення інтернет-сторінки має бути перетворене на паперовий документ, тобто роздрукованим за допомогою принтеру [10].

ЦПК України в разі подання копії письмового доказу надає суду право за клопотанням осіб, які беруть участь у справі, вимагати подання оригіналу (ст.64 ЦПК України).

«Звичайну» роздруківку веб-сторінки без належного засвідчення не розглядає як доказ і Пленум Вищого господарського суду України: роздруківки інтернет-сторінок (веб-сторінок) самі по собі не можуть бути доказом у справі. Проте якщо відповідні документи видані або засвідчені закладом або спеціально уповноваженою особою в межах їх компетенції за встановленою формою і скріплені офіційною печаткою на території однієї з держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав, то згідно зі ст.6 Угоди про порядок вирішення спорів, пов'язаних зі здійсненням господарської діяльності, від 20.03.1992 р. вони мають на території України доказову силу офіційних документів (п.46 Постанови Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності» від 17.10.2012 р. № 12).

Проте з прийняттям Вищим господарським судом України Постанови «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності» від 17.10.2012 р. № 12 підхід до вирішення цього питання кардинально змінився, принаймні для господарського процесу.

Вищий господарський суд України зазначив, що як засіб доказування може бути використано відео-, аудіозапис процесу дослідження будь-якою заінтересованою особою сайту, стосовно якого є відомості використання його з порушенням авторських чи суміжних прав; такий запис, збережений на електронному чи іншому носії (жорсткому диску комп'ютера, дискеті, диску для лазерних систем зчитування, іншому носії інформації), подається до суду із зазначенням того, коли, ким і за яких умов його було здійснено, і може бути речовим доказом у справі (п. 46 Постанови Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності» від 17.10.2012 р. № 12).

Зазначена позиція є досить спірною. Сучасні технології дозволяють виготовити запис будь-якого змісту. Безперечно, позитивним є те, що судова практика намагається вирішити проблему з доказами порушення авторських прав у мережі Інтернет. Разом із тим не можна гарантувати, що зазначений вище доказ буде завжди засвідчувати факт порушення права й не відкриє можливості для зловживань.

Позитивним є те, що законодавець не обмежує коло доказів, які можуть бути забезпечені судом, і здійснення процесуальних дій щодо забезпечення доказів. Способами забезпечення судом доказів є допит свідків, призначення експертизи, витребування та (або) огляд доказів, у тому числі за їх місцезнаходженням. За необхідності судом можуть бути застосовані інші способи забезпечення доказів (ч.2 ст.133 ЦПК України, п.15 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства, що регулюють провадження у справі до судового розгляду» від 12.06.2009 р. № 5 [11]).

Відповідно до ч.4 ст.135 ЦПК України питання про забезпечення доказів вирішується ухвалою. Разом із тим згідно із ч.2 ст.292 та ст.293 ЦПК України зазначена ухвала оскарженню не підлягає.

Повертаючись до категорії справ про захист авторського права, можна зробити висновок, що суддя з метою забезпечення доказів може безпосередньо оглянути зображення інтернет-сторінки в мережі Інтернет і зафіксувати результати в протоколі (ст.140 ЦПК України). Проте, на жаль, на практиці особи, авторські права яких порушено, стикаються з небажанням суддів здійснювати такий огляд. Тому зазначений порядок є скоріше винятком, ніж варіантом забезпечення доказу порушеного права в мережі Інтернет.

Як зазначалося вище, «звичайну» роздруковку веб-сторінки без належного засвідчення Пленум Вищого господарського суду України [12] не розглядає як доказ, якщо вона не видана або не засвідчена закладом або спеціально уповноваженою особою в межах їх компетенції за встановленою формою та не скріплена офіційною печаткою на території однієї з держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав.

З огляду на зазначене питання засвідчення копії веб-сторінки є досить актуальним. Такі копії повинні бути засвідчені спеціально уповноваженою особою або нотаріусом.

Законодавство України не містить чіткої відповіді на питання щодо того, ким мають бути ці особи. У більшості випадків такі сторінки засвідчуються посадовими особами позивача. Постає питання: чи є таке засвідчення належним? Повноваження посадових осіб визначаються такими документами: статутом, трудовим контрактом, посадовими інструкціями, а для окремих категорій посадовців – законодавчими актами. Виникають сумніви, що будь-який із цих документів надає посадовим особам право засвідчувати документи третіх осіб, зокрема інтернет-сторінки. З огляду на це засвідчення роздруковки інтернет-сторінки посадовою особою позивача навряд чи можна визнати належним засвідченням. Суд має всі підстави відмовити в прийнятті як доказу роздруковки інтернет-сторінки, засвідченої таким чином [10].

Як альтернативу цивільно-процесуального інституту забезпечення доказів науковцям і практиками також розглядається можливість забезпечення доказів у нотаріальному процесі. Така практика існує в Російській Федерації та вже встигла себе позитивно зарекомендувати.

Забезпечення нотаріусом доказів шляхом огляду інформаційного ресурсу в мережі Інтернет здійснюється у зв'язку з конкретними фактами розміщення інформації певного змісту в мережі Інтернет, яка порушує законні права й інтереси особи (зокрема, авторське право). У процесу огляду ресурсу в мережі Інтернет нотаріус фіксує факт розміщення інформації з метою подальшого захисту порушеного права. Зазначений спосіб забезпечення доказів порушення авторського права в мережі Інтернет на сьогодні є оптимальним.

Чинне законодавство України не передбачає можливість вчинення нотаріусами такої дії. З огляду на це деякі суб'єкти авторського права йдуть шляхом отримання протоколу огляду веб-сторінки в російського нотаріуса.

Треба пам'ятати, що Інтернет є міжнародною інформаційною мережею, а отже, необхідно продовжувати доопрацювання нормативних актів на міжнародному рівні. Тим паче існує низка питань, вирішення яких можливе лише на рівні міжнародних договорів, зокрема розмежування юрисдикції в мережі, зон інтернет-адрес тощо. В інших наукових дослідженнях автори вже відзначали, що із часів прийняття Бернської конвенції вже двічі скликалися конференції з метою її ґрунтовного перегляду саме з огляду на потребу її оновлення, викликану технологічним прогресом. Однак Стокгольмський і Паризький перегляди 1967 р. і 1971 р. не могли стосуватися правового регулювання у сфері мережі Інтернет, оскільки тоді Інтернет лише починав зароджуватися в сучасному вигляді й не мав масового поширення [13, с. 74].

Крім того, з метою вдосконалення захисту авторського права на твори, розміщені в мережі Інтернет, необхідно вдосконалити механізм судової експертизи. Сучасні тенденції розвитку культури, наукової й художньої діяльності свідчать про зростання правопорушень у цій діяльності, що у свою чергу зумовлює зростання проведення кваліфікованих фахових експертиз на вищому рівні. Проте правова база таких експертиз відсутня, недостатньо спеціалістів вищого рівня, здатних до їх проведення. Тому одним із першочергових завдань з удосконалення правової охорони права інтелектуальної власності в цілому та авторського права й суміжних прав зокрема постає вдосконалення експертизи об'єктів авторського права й суміжних прав.

Отже, особливості процедури забезпечення доказів у справах про захист авторського права повинні знайти своє відображення в ЦПК України та ГПК України. Неврегульованість цього питання призводить до втрати позивачами можливості обґрунтувати свої вимоги й підтвердити їх відповідними доказами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 42. – Ст. 522.
3. Караулова Ю. А. Правовое регулирование авторских прав в глобальном информационном пространстве (сравнительный анализ правоприменительной практики): автореф. дис. на соискание уч. степени канд. юр. наук: спец. 12.00.14 «Административное право, финансовое право, информационное право» / Ю. А. Караулова. – М., 2009. – 24 с.
4. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.
5. Цибульов П. М. Основи інтелектуальної власності / П. М. Цибульов. – К.: ЗАТ «Інститут інтелектуальної власності і права», 2002. – 104 с.
6. Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010 р. №5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sudpraktika.in.ua/pro-zastosuvannya-sudami-norm-zakonodavstva-u-spravah-pro-zaxist-avtorskogo-prava-i-sumizhnix-prav/>.
7. Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір: Постанова Кабінету міністрів України від 27 грудня 2001 р. N 1756 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=1756-2001-%EF>.
8. Цивільний процес України: академічний курс: [підручник для студ. юрид. спец. вищ.навч.закл.] За ред. С. Я. Фурси. – К.: Видавець Фурса С. Я.: КНТ, 2009. – 848 с.
9. Про використання як доказів документів, підготовлених за допомогою електронно-обчислювальної техніки: Інструктивні Вказівки Державного Арбітражу СРСР № И-1-4 від 29.06.1979 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v-1-4400-79>
10. Горбань О. Правопорушення в мережі Інтернет. Засоби доказування в господарському процесі / О.Горбань. // Юридичний радник. – 2008. – № 6 (26) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.yurradnik.com.ua/stride/ur/index.php?m=authors&aut=751&art=679>
11. Про застосування норм цивільного процесуального законодавства, що регулюють провадження у справі до судового розгляду: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 12.06.2009 р. № 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-09>.
12. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 17.10.2012 р. № 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0012600-12>.
13. Молодід В.Ю. Проблема захисту авторських прав в мережі Інтернет / В.Ю. Молодід // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, (Київ, 29-30 жовтня 2010 р.). – К.: Центр правових наукових досліджень, 2010. – Т.1. – С. 73-75.

REFERENCES

1. “Universal Declaration of Human Rights of Decemder 10, 1948”, available at : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015.
2. “Civil Code of Ukraine of JAnuary 16, 2003”, *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 2012, no. 42, art. 522.
3. Karaulova, Yu.A. (2009), “Legal regulation of copyright in the global information space (comparative analysis of law enforcement practice)”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.14, Moscow, Russia.
4. “On Copyright and Related Rights”: Law of Ukraine of 23.12.1993 № 3792-XII, available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.
5. Tsibulov, P.M. (2002), *Osnovy intelektualnoyi vlasnosti* [Fundamentals of intellectual property], ZAT «Instytut intelektualnoyi vlasnosti i prava», Kyiv, Ukraine.

6. “On Application of the legislation in cases of protection of copyright and related rights” : Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine of 04.06.2010 № 5, available at : <http://sudpraktika.in.ua/pro-zastosuvannya-sudami-norm-zakonodavstva-u-spravax-pro-zaxist-avtorskogo-prava-i-sumizhnix-prav/>.
7. “On state registration of copyright and agreements concerning copyright for work” : resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of December 27, 2001 № 1756, available at : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=1756-2001-%EF>.
8. Fursa, S.Ya. (editor) (2009), *Tsivilnyi protses Ukrayiny : akademichniy kurs : pidruchnyk dlya stud. yuryd. spets. vishch.navch.zakl* [Civil procedure of Ukraine : academic course : textbook for law students], KNT, Kyiv, Ukraine.
9. “On the use of documents prepared by means of computer technology as evidence” : Instructional Guidelines of the USSR State Arbitration № И-1-4 of 29.06.1979, available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v-1-4400-79>
10. Horban, O. (2008), “Offences in the Internet. Means of proof in the economic process”, *Yurydychnyi radnyk*, no.6 (26), available at : <http://www.yurradnik.com.ua/stride/ur/index.php?m=authors&aut=751&art=679>
11. “On the application of the rules of civil procedure legislation governing the pre-trial review” : Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine of 12.06.2009 № 5, available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-09>.
12. “ On some issues of dispute resolution practices related to the protection of intellectual property rights” : Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine of 17.10.2012 № 12, available at : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0012600-12>.
13. Molodid, V.Yu. (2010), “The problem of copyright protection in the Internet”, *Materialy III Mizhnarodnoyi naukovo-praktichnoyi konferentsiyi* [Materials of the 3rd International Research and Practice Conference], Kyiv, Tsentр pravovykh naukovykh doslidzhen, October 29-30, 2010, vol. 1, pp. 73-75.

УДК 342.9: 340.134 (477)

ЯКІСТЬ І ДОСТУПНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЇХ ПРАВОВОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Буханевич О.М., к.ю.н., доцент

*Інститут законодавства Верховної Ради України, пров. Несторівський, 4, м. Київ, Україна
buhom@i.ua*

Статтю присвячено проблемам якості й доступності надання адміністративних послуг. Звертається увага, що визначення понять «якість адміністративних послуг» і «доступність адміністративних послуг» не лише має теоретичне значення, а й безпосередньо впливає на практичну діяльність суб'єктів надання адміністративних послуг. У зв'язку із цим пропонуються шляхи вдосконалення законодавства у сфері надання адміністративних послуг.

Ключові слова: адміністративна послуга, якість, доступність, стандарт, суб'єкт звернення, суб'єкт надання адміністративних послуг.

КАЧЕСТВО И ДОСТУПНОСТЬ АДМИНИСТРАТИВНЫХ УСЛУГ КАК ЭЛЕМЕНТ ИХ ПРАВОВОЙ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Буханевич А.Н.

*Інститут законодательства Верховной Рады Украины, пер. Несторовский, 4, г. Киев, Украина
buhom@i.ua*

Статья посвящена проблемам качества и доступности предоставления административных услуг. Обращается внимание, что определение понятий «качество административных услуг» и «доступность административных услуг» не только имеет теоретическое значение, но и непосредственно влияет на практическую деятельность